

Gazda, Jiří

Za brněnským rusistou Alešem Brandnerem

Opera Slavica. 2022, vol. 32, iss. 2, pp. 87-90

ISSN 1211-7676 (print); ISSN 2336-4459 (online)

Stable URL (DOI): <https://doi.org/10.5817/OS2022-2-10>

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/145287>

License: [CC BY-SA 4.0 International](#)

Access Date: 01. 12. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

About the authors

Valery Mokienko

St Petersburg University, Faculty of Philology, Department of Slavic Philology,

St Petersburg, Russia

mokienko40@mail.ru

<https://orcid.org/0000-0002-0264-0576>

Liudmila Stepanova

Palacký University Olomouc, Faculty of Arts, Department of Slavonic Studies, Olomouc,

Czech Republic

liudmila.stepanova@upol.cz

<https://orcid.org/0000-0003-0202-0526>

This work can be used in accordance with the Creative Commons BY-SA 4.0 International license terms and conditions (<<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode>>). This does not apply to works or elements (such as images or photographs) that are used in the work under a contractual license or exception or limitation to relevant rights.

<https://doi.org/10.5817/OS2022-2-10>

Za brněnským rusistou Alešem Brandnerem

Konec února a samotný začátek března letošního roku byl pro českou rusistiku obdobím tragických událostí a smutných zpráv. Ještě jsme se nestačili vzpamatovat z šoku, který 24. února připravil celému světu současný ruský zločinný režim, když nás 1. března stejně nepřipravené zaskočila zpráva o náhlém úmrtí našeho dlouholetého spolupracovníka, někdejšího vedoucího katedry ruského jazyka a pozdějšího vedoucího semináře východoslovanských jazyků a literatur na Ústavu slavistiky Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, a také redakčního kolegy doc. PhDr. Aleše Brandnera, CSc.

Celá životní dráha Aleše Brandnera byla spjata s městem Brnem, v němž se tento významný představitel české lingvistické rusistiky v poslední den předposledního válečného roku (31. 12. 1944) narodil, a ke kterému měl přímo synovský vztah. Všichni, kteří ho blíže znali, potvrdí, že jeho téměř dokonalá znalost rodného města byla pověstná a často využívaná nejen hosty a příležitostnými návštěvníky brněnského slavistického pracoviště, ale také jeho spolupracovníky a známými.

Studium ruštiny a češtiny absolvoval na zdejší Filozofické fakultě v pohnutém roce 1968 a po absolvování základní vojenské služby a krátkém období učitelského působení na brněnských školách se na svou alma mater v r. 1972 vrátil jako asistent tehdejší katedry ruského jazyka. Na jeho budoucí vědeckou i pedagogickou orientaci měla největší vliv osobnost jeho učitele prof. Romana Mrázka, jehož 100. výročí narození jsme si připomínali koncem minulého roku.

Ve své badatelské práci se A. Brandner zaměřoval především na historický vývoj ruštiny a ruskou mluvnici, často a pravidelně se účastnil vědeckých konferencí a dalších aktivit na mnoha slavistických pracovištích doma i v zahraničí a seznam jeho rozsáhlejších i drobnějších publikovaných textů čítá téměř tisícovku položek, z toho pak více než sto titulů tvoří původní odborné statě.

Největší přínos Aleše Brandnera k výzkumu historického vývoje jazykových jevů spočívá v jejich interpretaci jako jevů cizího jazyka ve vztahu k českému mluvčímu. Právě porovnávací hledisko je charakteristické pro jeho badatelský rukopis i v oblasti synchronních výzkumů, např. ve sledování tendencí v morfologickém a syntaktickém systému současné ruštiny: v r. 2007 se jako jmenovaný docent řádně habilitoval spisem *Состояние и тенденции развития морфологической системы русского языка (с частичными историческими и сопоставительными выводами)*. Na tomto místě je třeba připomenout, že Aleš Brandner patřil k jednomu z mála specialistů v České republice, kteří se obtížným a pro komplexní studium slovanských jazyků metodologicky nepostradatelným studiem historických rusistických disciplín systematicky zabývají. Zaměřoval se přitom zejména na diachronní problematiku východoslovanského tvarosloví, ale nevyhýbal se ani obecnějším otázkám periodizace dějin spisovné ruštiny nebo uplatnění jihoslovanských vlivů v jejím vývoji.

Pedagogická činnost Aleše Brandnera byla tematicky zaměřena na dvě hlavní oblasti, a sice na historický vývoj ruštiny s programovými výhledy do sféry ruské dialektologie a do dějin ruské jazykovědy, a na oblast normativní a porovnávací morfologie ruštiny. V posledních letech, po odchodu profesora Stanislava Žaži na zasloužený odpočinek, vedl také výuku syntaxe současné ruštiny. Do jeho vědecko-pedagogické činnosti spadá také autorství dvou specializovaných lexikografických příruček z oblasti archeologie: *Česko-ruského slovníku pro archeology* (1990) a *Rusko-českého slovníku pro archeology* (1994).

Pedagogické působení A. Brandnera na Masarykově univerzitě se přitom neomezovalo pouze na mateřskou filozofickou fakultu, ale přesahovalo i na fakultu pedagogickou, kde externě vedl výuku historického vývoje ruštiny. Podstatnou součástí jeho pedagogických aktivit bylo vedení diplomových prací a doktorských disertací, byl předsedou nebo členem zkušebních komisí pro státní závěrečné zkoušky na filozofických a pedagogických fakultách v Brně, Olomouci a Plzni.

Stovky studentů a absolventů rusistických oborů na obou uvedených fakultách MU budou na doc. Brandnera vzpomínat především jako na zapáleného a laskavého učitele, který svým téměř padesátiletým pedagogickým působením v tom nejlepším slova smyslu poznamenal několik generací nejen českých rusistů. Doc. Brandner byl jako pedagog metodický tradicionalista, vyznával metody systémového osvojování si ruské mluvnice i slovní zásoby a řečového drilu, a mnozí z jeho žáků (včetně autora těchto řádků) mnohé z jeho velmi efektivních vyučovacích metod – ať už vědomě či intuitivně – ku svému prospěchu i ku prospěchu svých vlastních žáků a studentů ve své vlastní pedagogické praxi později rádi převzali.

Nejen jako pedagoga, ale i jako člověka Aleše Brandnera zdobily mírnost, nekonfliktnost, skromnost a pozorná přátelskost. Studenti pro něho nikdy nebyli pouhým objektem vzdělávání, živě se zajímal o jejich individuální osudy a vždy si dokázal udělat čas na přátelský rozhovor jak se studenty, tak se svými kolegy. Kromě toho měl obdivuhodnou chronologickou paměť na události i osoby, a své okolí nepřestával udivovat např. tím, jak si dokázal vybavit jména většiny svých bývalých studentů včetně roku jejich absolutoria a dalších detailů, o kterých většina z jeho kolegů neměla ani tušení.

Z redakční činnosti A. Brandnera připomeňme jeho funkci předsedy redakční rady časopisu *Linguistica Brunensia* (dříve jazykovědné řady *Sborníku prací Filozofické fakulty brněnské univerzity*), člena redakční rady časopisů *Opera Slavica* a *Rossica*. Byl rovněž členem redakční rady periodika *Лінгвістичні студії*, vydávaného ukrajinskou Doněckou národní univerzitou. Za připomenutí stojí jeho záslužné dlouholeté předsednictví brněnské pobočky *Jazykovědného sdružení České republiky*.

Důležitou součástí Brandnerova akademického působení byla jeho práce funkcionářská a organizačně-administrativní. Od r. 1981 zastával funkci tajemníka a od r. 1990 vedoucího katedry ruského jazyka až do založení Ústavu slavistiky FF MU v roce 1995, kdy se ujal funkce vedoucího jeho semináře východoslovanských jazyků a literatur, kterou vykonával až do důchodového věku.

V souvislosti se současnou geopolitickou situací je namístě připomenout, že ač vzděláním i odborností rusista, významně se v 2. polovině 90. let podílel na ustavení a následné stabilizaci ukrajinistiky jako studijního oboru na FF MU, a můžeme se jen domýšlet, s jakou hořkostí by asi nesl události, které se na těžce zkoušené Ukrajině rozhořely právě ve dnech, kdy on sám sváděl marný boj o život.

Doc. Brandner se loni v říjnu vrátil mezi své kolegy na Ústav slavistiky FF MU už jako emeritní docent po více než ročním strastiplném pobytu v různých nemocničních zařízeních po operaci zlomeniny krčku. Vrátil se sice pohublý, ale jinak stále obdivuhodně vitální a připravený znovu pracovat. Z jeho iniciativy bylo v prosinci uspořádáno vzpomínkové sympozium ke 100. výročí narození prof. Romana Mrázka, a stačil se ještě zasadit o to, aby celý letošní ročník odborného časopisu

Linguistica Brunensia byl nejen jeho ctěnému učiteli věnován. V první letošním čísle tohoto fakulního periodika tak vyjde také jeho poslední odborná stať, napsaná právě u této příležitosti, jejíž vydání se její autor už bohužel nedočká.

Brněnská, a s ní i celá česká rusistika přišla v osobě Aleše Brandnera o jednoho z posledních představitelů silné a mezinárodně uznávané generace jazykovědně orientovaných rusistů, kteří se ve druhé polovině minulého století zasloužili o vybudování takového postavení svého oboru, kterého bude velmi obtížné v blízké budoucnosti znovu dosáhnout, natož ho překonat.

Milý kolega Aleš Brandner bude nejen svým nejbližším spolupracovníkům, ale celé rusistické obci velmi chybět a pro jeho mateřské pracoviště bude velmi nesnadné jeho odbornou erudici plnohodnotně nahradit. Čest jeho památce!

Jiří Gazda

About the author

Jiří Gazda

Masaryk University, Faculty of Arts, Department of Slavonic Studies, Brno,
Czech Republic

gazda@phil.muni.cz

<https://orcid.org/0000-0002-2870-1373>

Toto dílo lze užít v souladu s licenčními podmínkami Creative Commons BY-SA 4.0 International (<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode>). Uvedené se nevztahuje na díla či prvky (např. obrazovou či fotografickou dokumentaci), které jsou v díle užity na základě smluvní licence nebo výjimky či omezení příslušných práv.

<https://doi.org/10.5817/OS2022-2-11>

Vzpomínkové sympozium k 100. výročí narození prof. Romana Mrázka

V listopadu loňského roku si brněnská akademická obec řadou akcí připomněla 100. výročí zahájení výuky na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity. Na stejnou dobu shodou okolností připadlo také stejně kulaté výročí narození významného pedagoga, jazykovědce, slavisty a rusisty prof. Romana Mrázka (nar. 21. listopadu